

Sygn. akt VII AGa 127/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 maja 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VII Wydział Gospodarczy w składzie:

Przewodniczący: SSA Jolanta de Heij-Kaplińska (spr.)

Sędziowie: SA Marek Kolasiński

SA Magdalena Sajur - Kordula

Protokolant: Agata Wawrzynkiewicz

po rozpoznaniu w dniu 15 maja 2019 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa Syndyka masy upadłości (...) Banku (...) w upadłości likwidacyjnej w W.

przeciwko Bankowi (...) w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 8 listopada 2018 r., sygn. akt XX GC 133/17

I. zamienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

a) w punkcie pierwszym oddala powództwo w całości;

b) w punkcie drugim zasądza od Syndyka masy upadłości (...) Banku (...) w upadłości likwidacyjnej w W. na rzecz Banku (...) w W. kwotę 5 417 zł (pięć tysięcy czterysta siedemnaście złotych) tytułem kosztów postępowania;

II. zasądza od Syndyka masy upadłości (...) Banku (...) w upadłości likwidacyjnej w W. na rzecz Banku (...) w W. kwotę 9 050 zł (dziewięć tysięcy pięćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VII AGa 127/19

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 03 lutego 2017 r. powód Syndyk masy upadłości (...) Banku (...) w W. wniósł o zasądzenie od pozwanego Banku (...) (dalej: (...)) kwoty 100.000 zł z tytułu gwarancji bankowej udzielonej przez pozwanego, ewentualnie o zasądzenie kwoty 37.836,58 zł z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, a także o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Powód uzasadniając zasadność swojego roszczenia wskazywał na abstrakcyjność zobowiązania z tytułu gwarancji bankowej łączącej strony, w związku z czym pozwany nie miał prawa odmówić powodowi wypłaty kwoty gwarancji. Ponadto powód podał, iż w dniu 04 marca 2013 r. Bank (...) oraz Bank (...) (dalej: (...)) zawarli umowę portfelowej linii gwarancyjnej, odnoszącą się i obejmującą kredyty mające zostać udzielone przez (...) i banki spółdzielcze przystające do tej umowy. W dniu 19 marca 2013 r. powód zawarł z (...) umowę o współpracy, zgodnie z którą zgodził się udzielać

kredytów objętych umową portfelową oraz dokonywać rozliczeń z (...). Dalej powód wskazał, iż zawarł ze spółką (...) sp. z o.o. (dalej: (...)) umowę kredytu zabezpieczonego gwarancją w wysokości 7.600.000 zł. Środki z tego kredytu zostały wypłacone w kwocie 7.587.160,27 zł. Kredyt ten nie został przez kredytobiorcę spłacony, zadłużenie powstałe z jego tytułu wynosi ponad 9.000.000 złotych. W dniu 11 maja 2016 r. i 24 czerwca 2016 r. powód wystąpił do (...) o realizację zobowiązań z tytułu gwarancji z umowy portfelowej. Pozwany jednakże odmówił wypłaty środków z gwarancji, wskazując na niedotrzymanie warunków umowy portfelowej.

Uzasadniając żądanie ewentualne, powód wskazał z ostrożności procesowej, iż w przypadku uznania przez sąd o braku podstaw do żądania wypłaty kwoty gwarancji, żądanie będzie obejmować zwrot pobranych przez pozwanego prowizji z tytułu udzielenia gwarancji.

W dniu 06 kwietnia 2017 r. pozwany Bank (...) wniósł odpowiedź na pozew, w której domagał się oddalenia w całości powództwa oraz powództwa ewentualnego, a także o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew pozwany wskazał, iż podstawą odmowy zapłaty gwarancji było nieobjęcie kredytu gwarancją z uwagi na wystąpienie kryteriów negatywnych oraz brak zdolności kredytowej kredytobiorcy, co zostało wykazane w trakcie kontroli przeprowadzonej przez pozwanego w powodowym banku i potwierdzone protokołem pokontrolnym podpisanym i zaakceptowanym przez powoda. Po ustaleniach poczynionych w trakcie kontroli, pozwany uchylił się od skutków prawnych w zakresie odpowiedzialności gwaranta, co zostało pominięte przez powoda w treści pozwu.

Odnosząc się do powództwa ewentualnego, pozwany wskazał, iż jest ono co najmniej przedwczesne. W przypadku stwierdzenia braku objęcia kredytu gwarancją de minimis, zwrot pobranej prowizji następuje po wykreśleniu przez bank kredytujący (powoda), kredytu z rejestru, o czym wszystkie banki uczestniczące w programie gwarancji de minimis są poinformowane. Zdaniem pozwanego, wobec wyników kontroli, powód winien niezwłocznie wykreślić kredyt z rejestru. Niemniej powód nie wykreślił gwarancji z rejestru, wobec czego, pozwany nie dokonał zwrotu przekazanej prowizji.

Wyrokiem z dnia 8 listopada 2018 r. Sąd Okręgowy w Warszawie zasądził od pozwanego Banku (...) w W. na rzecz powoda Syndyka masy upadłości (...) Banku (...) w upadłości likwidacyjnej w W. kwotę 100.000 zł (sto tysięcy złotych) i rozstrzygnął o kosztach postępowania zasądzając na rzecz wygrywającego powoda kwotę 10.434 zł (dziesięć tysięcy czterysta trzydzieści cztery złote) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Powyższy wyrok został wydany na podstawie następujących ustaleń faktycznych i rozważań prawnych:

W dniu 04 marca 2013 r. Bank (...) (oraz Bank (...)) zawarli umowę portfelowej linii gwarancyjnej de minimis nr (...) (dalej: „umowa portfelowa”), odnoszącą się i obejmującą kredyty mające zostać udzielone przez (...) i banki spółdzielcze przystające do tej umowy. Umowa ta została zmieniona w dniu 13 listopada 2013 r. po podpisaniu aneksu nr (...).

Sąd Okręgowy przytoczył istotne zapisy umowy, i tak zgodnie z § 1 umowa określała zasady udzielania przez pozwanego, w ramach portfelowej linii gwarancyjnej de minimis, nieodwołanych i płatnych na pierwsze żądanie gwarancji spłaty kredytów udzielanych przez bank kredytujący mikroprzedsiębiorcom oraz małym i średnim przedsiębiorcom.

Zgodnie z § 2 umowy przez bank kredytujący strony rozumiały bank udzielający kredytu, z którym (...) zawarł umowę, w tym bank zrzeszony realizujący umowę. Zgodnie z § 2 pkt. 4 przez dzień udzielania gwarancji strony rozumiały dzień wpisania przez bank kredytujący umowy kredytu do rejestru. W ramach portfelowej linii gwarancyjnej de minimis, (...) we własnym imieniu i na własny rachunek udział bankowi kredytującemu gwarancji portfela kredytów, na którą składały się jednostkowe gwarancje spłaty kredytów, wpisane przez bank kredytujący do rejestru.

Zgodnie z § 4 pkt. 6 gwarancją nie mogły być objęte kredyty na spłatę zadłużenia kredytobiorcy. Środki z kredytu nie mogły być przeznaczone na zakup instrumentów finansowych, zakup wierzycelności oraz na zakup zorganizowanej części przedsiębiorstwa.

Zgodnie z § 5 ust. 1 umowy objęcie kredytu gwarancją następowało od daty wpisania umowy kredytu do rejestru, po uprzednim spełnieniu określonych warunków, w tym m.in. posiadania przez kredytobiorcę zdolności kredytowej, potwierdzonej pozytywną oceną dokonaną przez bank kredytujący zgodnie z przepisami tego banku. Z tytułu jednostkowej gwarancji spłaty kredytu udzielonego w ramach portfelowej linii gwarancyjnej de minimis (...) przysługiwała opłata prowizyjna, przekazywana przez bank kredytujący z góry za okresy roczne.

Zgodnie z § 7 ust. 1 umowy, bank kredytujący był zobowiązany prowadzić rejestr, do którego wpisywane miały być umowy kredytu objęte gwarancją. Bank kredytujący był zobowiązany, w terminie do 5 dnia roboczego każdego miesiąca przekazać do (...) kopię ww. rejestru. (...) po otrzymaniu kopii rejestru, nie później niż w terminie 2 dni roboczych po jego otrzymaniu był zobowiązany przekazać informację o ewentualnych błędach merytorycznych wynikających z niespełnienia któregokolwiek z warunków objęcia kredytu gwarancją (...) określonych w § 3 ust 1-3, ust. 12 oraz w § 4 ust. 1 lub błędach formalnych, w celu ich skorygowania. Po otrzymaniu ww. informacji bank kredytujący był zobowiązany przesłać do (...) skorygowaną kopię rejestru w terminie do 2 dni roboczych. W przypadku nie dokonania w tym terminie korekty błędów merytorycznych, (...) był zobowiązany przesłać do banku kredytującego pisemną informację o nie objęciu gwarancją kredytu, w stosunku do którego wystąpiły te błędy.

Zgodnie z § 8 ust. 6-7 (...) miał prawo do wglądu do dokumentacji związanej z gwarantowanym kredytem, będącej w posiadaniu banku kredytującego oraz miał prawo do dokonywania okresowej kontroli prawidłowości obejmowania przez bank kredytujący kredytów w ramach zawartej umowy.

Zgodnie z § 9 ust. 1 umowy, (...) z tytułu jednostkowej gwarancji spłaty kredytu w ramach portfelowej linii gwarancyjnej de minimis zobowiązany jest nieodwołalnie i na pierwsze żądanie, do zapłaty bankowi kredytującemu wykorzystanej i niespłaconej kwoty kredytu, bez odsetek i kosztów związanych z udzielonym kredytem.

Komisja Nadzoru Finansowego decyzją z dnia 12 listopada 2013 r. zezwoliła (...) na powierzenie innym bankom dokonywania oceny zdolności do spłaty zobowiązania i analizy ryzyka wypłaty zobowiązania, w związku z zamiarem udzielenia tym bankom przez (...) gwarancji portfela kredytowego.

Sąd Okręgowy ustalił, że w dniu 19 marca 2013. r. Bank (...) S.A. w W. zawarł ze (...) Bankiem (...) w W. (powód) porozumienie o współpracy nr (...), na podstawie której powód zaakceptował warunki umowy portfelowej linii gwarancyjnej nr (...) z dnia 04 marca 2013 r. zawartej pomiędzy (...) a pozwanym. Zgodnie z § 2 porozumienia, z chwilą podpisania porozumienia powód stał się stroną umowy portfelowej linii gwarancyjnej i jako bank kredytujący stał się odpowiedzialny za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązań wynikających z zawartej umowy.

W dniu 27 marca 2014 r. powód wydał pozytywną opinię co do wniosku (...) sp. z o.o. w organizacji o udzielenie kredytu w wysokości 7.600.000 zł. W dniu 28 marca 2014 r. powód zawarł z (...) sp. z o.o. w organizacji w P. umowę nr (...) o kredyt obrotowy średnioterminowy na okres od dnia 28 marca 2014 r. do dnia 28 lutego 2017 r. w kwocie 7.600.000 zł. Zgodnie z § 3 umowy kredytu, kredyt miał być przeznaczony na sfinansowanie przez kredytobiorcę bieżącej działalności gospodarczej. Środki z powyższego kredytu zostały wypłacone przez powoda kredytobiorcy w wysokości 7.587.160,27 zł. Umowa kredytowa została zarejestrowana w rejestrze, o którym mowa w § 7 umowy portfelowej w dniu 28 marca 2014 r. Powód uiszczal prowizję na rzecz pozwanego w związku z objęciem kredytu gwarancją. Przedmiotowy kredyt nie został spłacony przez kredytobiorcę. Na dzień 20 stycznia 2017 r. zadłużenie kredytobiorcy wynosiło 9.381.045,44 zł.

Pismem z dnia 11 maja 2016 r. powód wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 3.490.093,60 zł w związku z niewywiązaniem się przez kredytobiorcę z obowiązku spłaty kredytu wynikającego z umowy kredytu nr (...) zawartej w dniu 2 marca 2014 r. między powodem a (...) sp. z o.o., objętej przez pozwanego gwarancją w ramach umowy

portfelowej linii gwarancyjnej de minimis z dnia 04 marca 2013 r. Przedmiotowe wezwanie wpłynęło do Banku (...) w dniu 24 maja 2016 r.

W dniach 15 lipca 2016 r. i 14 października 2016 r. powód (winno być pozwany) przeprowadził kontrolę powoda, której przedmiotem była m.in. możliwość objęcia gwarancją udzielonych przez powoda kredytów, w tym kredytu udzielonego (...) sp. z o.o. Konkluzją kontroli było stwierdzenie, iż kredyt udzielony (...) sp. z o.o. na podstawie umowy nr (...) nie powinien zostać objęty gwarancją (...).

Pismem z dnia 16 grudnia 2016 r. skierowanym do powoda, pozwany oświadczył, iż z uwagi na niedotrzymanie niektórych postanowień wynikających z umowy portfelowej linii gwarancyjnej de minimis, uchyla się od skutków prawnych w zakresie odpowiedzialności gwaranta i tym samym potwierdza nieistnienie skutku gwarancyjnego dla gwarancji de minimis udzielonych w celu zabezpieczenia m.in. umowy kredytowej nr (...) zawartej z (...) sp. z o.o. Oświadczenie zostało doręczone powodowi w dniu 20 grudnia 2016 r.

Pismem z dnia 22 grudnia 2016 r. pozwany odmówił zapłaty gwarancji z tytułu zawartej umowy portfelowej linii gwarancyjnej de minimis (...) z dnia 04 marca 2013 r. za zobowiązanie (...) sp. z o.o. wynikające z ww. wymienionej umowy o kredyt obrotowy z dnia 28 marca 2018 r. (winno być 2014 r.). Wskazując, iż w wyniku przeprowadzonej kontroli prawidłowości objęcia kredytu gwarancją stwierdzono, że kredyt nie mógł zostać nią objęty z uwagi na niedotrzymanie warunków umowy w zakresie postanowień § 4 ust. 3, pkt. 1, § 4 ust. 6 (po zmianach wprowadzonych w aneksach: § 4 ust. 5), § 5 ust. 1 pkt. 1, jak również nie spełnienie warunków uruchomienia kredytu.

Wiadomością mailową z dnia 04 stycznia 2017 r. pozwany wezwał powoda do usunięcia z rejestru, o którym mowa w § 7 umowy portfelowej linii gwarancyjnej m.in. umowy kredytu nr (...) zawartej z (...) sp. z o.o.

Sąd Okręgowy dokonał ustaleń faktycznych w oparciu o twierdzenia stron, przyznane bądź niezaprzeczone przez przeciwnika (art. 229 k.p.c. i art. 230 k.p.c.) oraz dowody z dokumentów. Wnioskowane przez strony dowody z dokumentów w przeważającej większości zostały złożone w poświadczonych przez pełnomocników odpisach, a także w kserokopiach, żadna ze stron nie kwestionowała ich wiarygodności i pochodzenia. Sąd ocenił dowody z dokumentów za wiarygodne. Sąd Okręgowy oddalił wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu bankowości i finansów na okoliczność dokonania przez powoda oceny zdolności kredytowej (...) sp. z o.o. oraz posiadania przez ww. kredytobiorcę zdolności kredytowej w chwili podejmowania przez powoda decyzji o udzieleniu kredytu zabezpieczonego gwarancją. Oddalenie powyższego wniosku dowodowego było podyktowane tym, iż w świetle pozostałego zgromadzonego w toku sprawy materiału dowodowego, ww. okoliczności nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd Okręgowy zważył, że przedmiotem postępowania było wykazanie, czy doszło do spełnienia przesłanek gwarancji udzielonej przez pozwanego, które obligowałyby go do wypłaty określonej kwoty pieniężnej na rzecz powoda. Poza sporem było, iż strony łączyła umowa gwarancji oparta na umowie portfelowej linii gwarancyjnej de minimis nr (...) z dnia 04 marca 2013 r. zawartej pomiędzy pozwanym a Bankiem (...) S.A. w W. ((...)), na podstawie której pozwany zobowiązywał się udzielić gwarancji spłaty określonych kredytów udzielonych przez (...) po spełnieniu określonych warunków, a także porozumienie o współpracy nr (...) zawarte pomiędzy (...) a powodem, na podstawie której powód jako bank kredytujący stawał się stroną ww. umowy portfelowej linii gwarancyjnej. Poza sporem była również okoliczność, iż powód zawarł umowę kredytu z (...) sp. z o.o. w organizacji w P. ((...)), która miała zostać objęta gwarancją udzieloną przez pozwanego. Strony nie pozostawały w sporze również co do okoliczności, iż ww. kredyt został wypłacony (...) przez powoda, zaś kredytobiorca nie spłacił zadłużenia, która to okoliczność była jedną z przesłanek wypłaty gwarancji przez pozwanego. Żadna ze stron nie kwestionowała w niniejszej sprawie okoliczności, iż powód dopełnił formalnych wymagań związanych z wezwaniem pozwanego do zapłaty sumy gwarancji.

Sąd Okręgowy wskazał, iż strony niniejszego sporu łączy stosunek prawny oparty na umowie gwarancji bankowej, której beneficjentem jest powód, a wystawionej przez pozwanego. Do łączącego strony stosunku prawnego należy zatem stosować regulacje dotyczące gwarancji bankowej określonej w art. 81 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. prawo bankowe (Dz.U. z 2012 r. poz. 1376 j.t. ze zm.). Zgodnie z treścią tego przepisu gwarancją bankową jest

jednostronne zobowiązanie banku # gwaranta, że po spełnieniu przez podmiot uprawniony (beneficjenta gwarancji) określonych warunków zapłaty, które mogą być stwierdzone określonymi w tym zapewnieniu dokumentami, jakie beneficjent załączy do sporządzonego we wskazanej formie żądania zapłaty, bank ten wykona świadczenie pieniężne na rzecz beneficjenta gwarancji # bezpośrednio albo za pośrednictwem innego banku. Udzielenie i potwierdzenie gwarancji bankowej następuje na piśmie pod rygorem nieważności. Z treści tego przepisu wynika, że na udzielenie gwarancji bankowej składają się dwa stosunki prawne. Według ustawowego określenia bank udziela gwarancji na zlecenie określonego podmiotu. Pomiedzy bankiem a tym podmiotem dochodzi więc do zawarcia umowy zlecenia, w której bank zobowiązuje się do zawarcia umowy gwarancji. Istotą tej umowy jest jednostronne zobowiązanie banku (gwaranta), że po spełnieniu przez podmiot uprawniony (beneficjenta gwarancji) określonych warunków zapłaty, które mogą być stwierdzone określonymi w tym zapewnieniu dokumentami załączonymi przez beneficjenta do sporządzonego we wskazanej formie żądania zapłaty, bank ten (gwarant) wykona świadczenie pieniężne na rzecz beneficjenta gwarancji - bezpośrednio albo za pośrednictwem innego banku. Wierzytelność z gwarancji bankowej powstaje z chwilą przyjęcia przez beneficjenta oświadczenia gwaranta. Jest to wierzytelność przyszła, wymagalna z chwilą niewykonania oznaczonego w gwarancji świadczenia lub nastąpienia zdarzenia. Treścią zobowiązania gwaranta jest odpowiedzialność na wypadek, gdyby dłużnik główny nie spełnił świadczenia. Z istoty wszystkich powiązań między bankiem # gwarantem a beneficjentem gwarancji wynika umowny charakter gwarancji bankowej. Potwierdzeniem tego są również postanowienia art. 181 prawa bankowego, zgodnie z którym do umów zawartych przez banki, w tym do gwarancji bankowych i poręczeń udzielonych przed wejściem w życie ustawy, stosuje się przepisy dotychczasowe. Gwarancja bankowa jest pozakodeksową umową nazwaną, uregulowaną w prawie bankowym. Podstawową przesłanką odpowiedzialności banku wobec beneficjenta jest fakt niewykonania przez osobę trzecią oznaczonego świadczenia oraz to, że rozmiar odpowiedzialności banku jest z góry oznaczony przez wysokość uzgodnionej sumy gwarancyjnej. W judykaturze prezentowane jest stanowisko, że wobec charakteru regulacji ustawowej odnoszącej się do gwarancji ocena zakresu obowiązków i możliwego sposobu obrony gwaranta w ramach stosunku gwarancji wymaga uwzględnienia treści umowy gwarancji, którą strony mogą ukształtować w ramach swobodnego uznania (tak Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 28 kwietnia 1995 r., III CZP 166/94) Niezależnie od powołanego wyżej stanowiska judykatury Sąd podkreślił, że w prawie polskim zasadą jest kauzalność czynności prawnych, a udzielenie gwarancji bankowej ma na celu zabezpieczenie interesu wierzyciela. Nie budzi zaś wątpliwości, że zabezpieczenia dokonywane na podstawie przepisów prawa materialnego mają charakter także akcesoryjny. Nakazuje to przyjąć zdaniem Sądu, że zobowiązanie gwaranta na podstawie umowy z beneficjentem gwarancji może zostać ukształtowane jako zobowiązanie abstrakcyjne. Na taki charakter tego zobowiązania musi wskazywać treść umowy. Zawarcie w umowie gwarancji wzmianki o stosunku podstawowym oraz stwierdzenie, że gwarant spełni swoje świadczenie w razie niewykonania lub nienależytego wykonania umowy lub zerwania umowy przez wykonawcę lub rozwiązania umowy przez beneficjenta z winy wykonawcy ma znaczenie dla oceny jej abstrakcyjnego charakteru i wskazuje, że umowa ta ma charakter kauzalny, a w konsekwencji pozwany może odwoływać się i stawiać zarzuty dotyczące stosunku podstawowego. Samo użycie przez strony klauzuli „nieodwołalnie i bez stawiania warunków” może wskazywać na abstrakcyjny charakter zobowiązania gwaranta, ale tylko wtedy, gdy z innych postanowień umowy nie wynika możliwość odnoszenia się do treści stosunku podstawowego.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy Sąd Okręgowy wskazał, iż powód w wystarczający sposób wykazał, że łączył go z pozwanym stosunek gwarancji, w której to występował jako jej beneficjent, zaś pozwany jako gwarant, na podstawie którego pozwany był zobowiązany wypłacić na rzecz powoda żadaną przez niego kwotę. Powód wykazał również, iż zawarł z (...) umowę kredytu, którą zabezpieczała gwarancja udzielna przez pozwanego, przedstawiając na tę okoliczność stosowne dokumenty. Dokumenty potwierdzały zarówno samą okoliczność zawarcia umowy kredytu, który był zabezpieczony gwarancją, okoliczność wypłaty środków objętych kredytem, wpisanie zawartej z kredytobiorcą umowy do rejestru, o którym mowa w § 7 umowy portfelowej, a także okoliczność braku spłaty kredytu przez kredytobiorcę. Powód również wykazał spełnienie przesłanek formalnych warunkujących wypłatę sumy gwarancji, tj. wezwał pozwanego, zgodnie z treścią umowy portfelowej do wypłaty gwarancji w przewidzianej przez strony formie, załączając do tego stosowne dokumenty. Sąd Okręgowy zaznaczył, że pozwany powyższych okoliczności nie kwestionował. Pozwany dążąc do oddalenia powództwa, podnosił argumenty podważające jego odpowiedzialność.

W pierwszej kolejności pozwany wskazał, iż odmowa wypłaty gwarancji była spowodowana udzieleniem kredytu nie spełniającego przesłanek określonych w umowie portfelowej, takich jak brak sprawdzenia zdolności kredytowej przez powoda oraz przeznaczenie kredytu na cele inwestycyjne, w postaci udzielenia pożyczki podmiotowi trzeciemu, a także inwestycję kapitałową w postaci wpłaty wpisowego przeznaczonego na zakup udziałów w banku kredytującym. Okoliczności te, zdaniem pozwanego, powodowały, iż przedmioty kredyt nie mógł zostać objęty gwarancją. Wobec czego pozwany oświadczył powodowi, iż uchyła się od skutków prawnych w zakresie odpowiedzialności gwaranta względem beneficjenta gwarancji (powoda), stwierdzając nieistnienie skutku gwarancyjnego dla gwarancji udzielonej w celu zabezpieczenia umowy kredytu. Pozwany o okolicznościach, błędnego jego zdaniem objęcia udzielonego kredytu gwarancją, dowiedział się w wyniku przeprowadzonej przez pozwanego kontroli u powoda, która nastąpiła już po złożeniu przez powoda wniosku o wypłatę sumy gwarancyjnej. Ze względu zaś na okoliczność, iż umowa portfelowa z 04 marca 2013 r. nie przewidywała możliwości uchylenia się od skutków pranych w zakresie odpowiedzialności, złożone przez pozwanego oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych z dnia 16 grudnia 2016 r. wynika z treści art. 84, art. 88 k.c.

Zdaniem Sądu Okręgowego zarzuty pozwanego jako bezpodstawne nie mogły doprowadzić do oddalenia powództwa i zwolnienia pozwanego z odpowiedzialności odnośnie obowiązku wypłaty gwarancji. Odnosząc się do zarzutów podniesionych przez pozwanego Sąd Okręgowy omówił charakter stosunku prawnego łączącego powoda z pozwanym. Jak wskazano wyżej charakter udzielonej gwarancji badany jest w oparciu o jej treść, ale jednocześnie z logicznym powiązaniem z podmiotem wystawiającym i stosunkiem prawnym, który ta gwarancja zabezpiecza. Użycie w treści gwarancji klauzul „nieodwołalne” i „na pierwsze żądanie” wskazują na gwarancję bezwarunkową o abstrakcyjnym charakterze. Treść gwarancji nie znajdowała się w treści odrębnego dokumentu, lecz w umowie portfelowej linii gwarancyjnej, nie wpływało to jednak w żaden sposób na ważność postanowień umowy w zakresie gwarancji.

Zgodnie z § 1 i 3 umowy portfelowej pozwany udzielił (...) i innym bankom zrzeszonym w (...), w tym powodowi, gwarancji spłaty kredytów de minimis przeznaczonych na pomoc mikro, małym i średnim przedsiębiorcom. Przy czym już w paragrafie pierwszym znajdują się kluczowe dla oceny gwarancji spłaty kredytów udzielonych przez bank kredytujący sformułowania „nieodwołanie” i „płatne na pierwsze żądanie”. W paragrafie trzecim zaś doprecyzowano warunki udzielenia gwarancji, poprzez wskazanie, jakie kredyty mogą zostać nią objęte i do jakiej wysokości.

Sąd Okręgowy zauważył, iż pozwany nie kwestionował samego faktu udzielenia gwarancji, czy też przekroczenia kwoty, jaka mogła zostać objęta gwarancją. Pozwany nie kwestionował również, iż formalnie udzielony przez powoda taką gwarancją został objęty. Pozwany podnosił jednakże, iż udzielony kredyt nie spełniał wymogów formalnych objęcia go gwarancją, zarówno poprzez udzielenie go podmiotowi nie spełniającemu wymogów formalnych (brak zdolności kredytowej, czego wymagała umowa portfelowa), oraz udzielenie go na cele, które wyłączały możliwość objęcia kredytu gwarancją.

Zdaniem Sądu Okręgowego podnoszone przez pozwanego zarzuty nie mogły znaleźć oparcia w treści stosunku prawnego łączącego strony. Z treści umowy portfelowej nie wynika, iż pozwany mógł się uchylić od skutków udzielenia gwarancji, lub że udzielenie gwarancji jest bezskuteczne przy naruszeniu jakichkolwiek postanowień umowy, w tym w szczególności stanowiących, wg pozwanego, podstawę do odmowy wypłaty gwarancji. Sąd Okręgowy przyznał, iż umowa portfelowa zawierała wymagania, które określały komu i na jaki cel bank kredytujący może udzielić kredytu zabezpieczonego gwarancją pozwanego. Niespełnienie takich przesłanek mogłoby powodować odmowę objęcia kredytu gwarancją przez powoda, jednakże odmowa taka nie była automatyczna. Jak wynika z postanowień umowy (§ 7 umowy), bank kredytujący był zobowiązany przekazać pozwanemu kopię rejestru udzielonych kredytów, który to rejestr następnie pozwany był zobowiązany skontrolować pod względem merytorycznym lub formalnym w terminie nie dłuższym niż dwa dni robocze. W terminie tym pozwany mógł zgłosić powodowi zastrzeżenia co do ewentualnych błędów, zaś w przypadku nie dokonania naprawy tychże błędów w określonym terminie, powód przesłał bankowi kredytującemu pisemną informację o nieobjęciu danego kredytu gwarancją.

Ze zgromadzonego w toku postępowania materiału dowodowego nie wynika zdaniem Sądu Okręgowego, aby pozwany nie otrzymał kopii rejestru, czy też składał jakiegokolwiek zastrzeżenia co do objęcia przedmiotowego kredytu

gwarancją. Ponadto pozwany, aby doprowadzić do oddalenia powództwa na podstawie błędów merytorycznych czy też formalnych na etapie zawierania umowy kredytu mającego zostać objętym gwarancją pozwanego, powinien wykazać, iż nie miał możliwości złożenia wymaganych zastrzeżeń w przewidzianym przez strony terminie. Tymczasem pozwany, pomimo braku zastrzeżeń co do objęcia przedmiotowego kredytu gwarancją oraz przyjmowania z tego tytułu określonych prowizji, kontrolę prawidłowości przeprowadził dopiero po otrzymaniu wezwania do zapłaty gwarancji. Sąd podkreślił, że umowa portfelowa nie wskazywała, iż w określonych warunkach kredyt udzielony przez bank kredytujący nie zostaje objęty gwarancją pozwanego. Umowa nie wskazywała również, że w określonych warunkach (niespełnienie czy to wymogów formalnych, czy też materialnych udzielonego kredytu) pozwany może uchylić się od wcześniejszego objęcia kredytu gwarancją. Przedmiotowa umowa portfelowa uprawniała pozwanego jedynie do złożenia stosownego oświadczenia w określonym czasie, co do odmowy objęcia kredytu gwarancją w przypadku gdyby udzielenie kredytu nie spełniało określonych wymogów. Tymczasem strona, po upływie przewidzianego umowa terminu, zdaniem Sądu, Okręgowego, bezpodstawnie próbowała podważyć okoliczność objęcia kredytu gwarancją. Biorąc pod uwagę gwarancję za stosunek abstrakcyjny, próba podważenia stosunku podstawowego poprzez ewentualne podważenie prawidłowości objęcia przedmiotowego kredytu gwarancją, nie mogła zostać uznana za skuteczną. Zdaniem Sądu pozwany w ramach przysługującej mu obrony, miał prawo do zwrócenia się do stosunku podstawowego celem uwolnienia się od odpowiedzialności gwarancyjnej, jednakże tylko w takim zakresie, w jakim wprost wynikało to ze źródła stosunku podstawowego, tj. umowy portfelowej. Tymczasem umowa ta w okolicznościach przedstawionych przez pozwanego nie dawała mu podstaw do podważenia swojej odpowiedzialności.

Pozwany podnosił również okoliczność skutecznego uchylenia się od skutków prawnych objęcia przedmiotowego kredytu gwarancją wskutek błędu, jako podstawę złożenia oświadczenia się o uchyleniu się od skutków prawnych wskazywał błąd co do objęcia przedmiotowego kredytu gwarancją bankową.

Sąd Okręgowy zauważył, że zgodnie z art. 84 § 1 k.c. w razie błędu co do treści czynności prawnej można uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli. Jeżeli jednak oświadczenie woli było złożone innej osobie, uchylenie się od jego skutków prawnych dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy błąd został wywołany przez tę osobę, chociażby bez jej winy, albo gdy wiedziała ona o błędzie lub mogła z łatwością błąd zauważyć; ograniczenie to nie dotyczy czynności prawnej nieodpłatnej. Można powoływać się tylko na błąd uzasadniający przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia tej treści (błąd istotny) (§ 2).

W ocenie Sądu Okręgowego oświadczenie o uchyleniu się pozwanego od skutków w zakresie odpowiedzialności gwaranta nie mogło być skuteczne z dwóch głównych powodów: złożenia go po zawitym terminie i braku istotności błędu. Pozwany złożył oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych po upływie rocznego terminu zawitego, określonego w art. 88 § 2 k.c. Powód zawarł z kredytobiorcą umowę kredytu w dniu 28 marca 2014 r., stąd Sąd Okręgowy uznał, iż powód przekazał pozwanemu rejestr kredytów, zawierający wskazanie przedmiotowego kredytu, na początku kwietnia 2014 r. Pozwany miał w takim wypadku kilka dni na ewentualne skontrolowanie prawidłowości udzielenia kredytu pod kątem ewentualnego objęcia go gwarancją. Jak wykazano wyżej, pozwany zakwestionował objęcie kredytu dopiero w październiku 2014 r. po przeprowadzonej przez pozwanego kontroli, a następnie w dniu 16 grudnia 2014 r. złożył oświadczenie się o uchyleniu się od skutków w zakresie odpowiedzialności gwaranta.

Jak wskazuje art. 88 § 2 k.c. uprawnienie do uchylenia się wygasa w razie błędu - z upływem roku od jego wykrycia. Tym niemniej nie można uznać, iż pozwany termin powyższy zachował. Zdaniem Sądu Okręgowego pozwany, jako profesjonalista działający na rynku bankowym, powinien wykryć ewentualne nieprawidłowości w pierwszej fazie kontroli, tj. po przekazaniu przez powoda rejestru kredytów, czego pozwany jednakże nie uczynił. Pozwany po udzieleniu kredytu nie podejmował żadnych działań w kierunku ewentualnej kontroli co do prawidłowości udzielenia przedmiotowego kredytu. Dopiero złożenie przez powoda wniosku o wypłatę gwarancji skłoniło powoda do przeprowadzenia kontroli. Dodatkowo należy zauważyć, iż pozwany w żaden sposób nie kwestionował samego faktu przekazania mu przez powoda rejestru kredytów, ani też daty tegoż przekazania, jak również nie kwestionował prawidłowości, czy też rzetelności przekazanych mu danych. W takim wypadku, zdaniem Sądu, zasadne było uznane, iż pozwany, jako podmiot profesjonalny, był zobowiązany przeprowadzić stosowną kontrolę niezwłocznie, w

czasie przewidzianym umową. Dlatego też złożenie po ponad roku od przekazania rejestru kredytów przez powoda, oświadczenia o uchyleniu się pozwanego od skutków prawnych w zakresie jego odpowiedzialności jako gwaranta Sąd uznał za spóźnione.

Sąd Okręgowy stwierdził również, iż nie można mówić o istotnym błędzie przy składaniu oświadczenia woli przez pozwanego w zakresie objęcia gwarancją kredytu udzielonego przez powoda. W pierwszej kolejności należy wskazać, iż pozwany, mimo że jest profesjonalistą, nie wskazał błędu jaki został przez niego popełniony w zakresie objęcia kredytu przedmiotową gwarancją. Pozwany ograniczył się jedynie do stwierdzenia niedotrzymania niektórych postanowień umownych, nie wskazując, których postanowień i na czym owo niedotrzymanie miało polegać. Błąd istotny jest to błąd tego rodzaju, iż zasadne jest uznanie, iż gdyby strona wiedziała o jego popełnieniu, to by nie dokonała przedmiotowej czynności prawnej. Pozwany nie kwestionował samej okoliczności zawarcia umowy portfelowej, a jedynie objęcie na jej podstawie gwarancją konkretnej umowy kredytu. Jak już podnoszono wyżej pozwany jest profesjonalnym uczestnikiem obrotu gospodarczego, który dodatkowo jako bank powinien w pełni profesjonalnie i odpowiedzialnie dokonywać różnorodnych czynności prawnych, w tym również zawierać umowy, czy też udzielać gwarancji. Bank jest swoistą instytucją zaufania publicznego. W sprawie będącej przedmiotem niniejszego postępowania, to strona powodowa opracowała i zawarła umowę portfelową będącą pierwotną podstawą do objęcia kredytu zabezpieczeniem w postaci gwarancji. Pozwany powinien zatem w pełni wykonywać obowiązki oraz uprawnienia wynikające z umowy portfelowej. Tymczasem pozwany zaniechał wykonania czynności sprawdzających umowę kredytu w przewidzianym czasie, dokonując ich, jak sam twierdzi, dopiero na skutek wezwania go do spełnienia roszczenia z gwarancji.

Sąd Okręgowy nie zgodził się z pozwanym, iż dokonanie wcześniejszej kontroli było niemożliwe. Jeżeli pozwany zgodził się zawrzeć umowę portfelową określającą szczegółowo zasady kontroli udzielanych kredytów, pozwany powinien zdawać sobie sprawę z tego, czy ta kontrola może okazać się iluzoryczna. Tymczasem pozwany zaniechał czynności sprawdzających, pobierał prowizję od udzielonych gwarancji i dopiero na skutek próby wykonania uprawnienia przez beneficjenta, wdrożył działania kontrolne mające na celu ewentualne uwolnienie pozwanego od odpowiedzialności. Przy czym należy powtórzyć, iż takich czynności pozwany nie wykonywał wcześniej. Pozwany w żaden sposób nie podnosił, iż powód podjął czynności mające na celu wprowadzenie pozwanego w błąd. Przeciwnie powód w pełni współpracował z pozwanym w zakresie wypełnienia umowy portfelowej.

Zdaniem Sądu Okręgowego, zarzuty pozwanego odnośnie niespełnienia przez powoda warunków udzielenia kredytu gwarancją nie znalazły potwierdzenia w zebranych materiale dowodowym. Kredyt został bowiem udzielony zgodnie z treścią umowy kredytu na realizację projektów budowlanych, kredyt nie został przeznaczony na obrót wierzytelnościami, tylko na inwestycje budowlane zgodnie z wymogami umowy i gwarancji de minimis. Taki też cel („finansowanie bieżącej działalności”) został ujęty w treści umowy kredytu. Nie można również zgodzić się z pozwanym, iż wpłata wpisowego jest równoznaczne z inwestycją kapitałową, jako że jest to standardowa procedura w bankach spółdzielczych, jakim jest powód. Odnośnie braku zdolności kredytowej kredytobiorcy, wskazać należy, iż powód dokonał jej oceny, zgodnie z obowiązującymi go regulacjami i wypadła ona pozytywnie, wykonał więc postanowienia umowy portfelowej, które nakładały na niego obowiązek wykonania takiej oceny, spełnił on więc warunki umowy portfelowej. Tym niemniej faktyczna zdolność kredytowa kredytobiorcy i ewentualne błędy przy jej ocenie nie mogły stanowić podstawy do odmowy wypłaty gwarancji.

Sąd Okręgowy kierując się podanymi względami zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 100 000 zł, zgodnie z żądaniem pozwu. Dla rozstrzygnięcia o kosztach procesu orzekł na podstawie art. 98 k.p.c., uznając stronę powodową za wygrywającą proces w całości. Na zasądzoną na rzecz powoda kwotę 10 434 zł składa się wynagrodzenie profesjonalnego pełnomocnika reprezentującego stronę powodową w wysokości 5 400 zł, zgodnie ze stawką obowiązującą w dniu złożenia pozwu, określoną w § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015 r. (Dz.U. z 2016 r. poz. 1667), opłata od pozwu w wysokości 5 000 zł, a także 34 zł poniesione przez stronę tytułem opłat od pełnomocnictw.

Pozwany Bank (...) w W. wniósł apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie zaskarżając wyrok w całości i zarzucając mu:

1. naruszenie prawa materialnego tj. art. 81 ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, iż gwarancja udzielana przez (...) w oparciu o umowę portfelowej linii gwarancyjnej jest typową gwarancją bankową, o której mowa w niniejszym przepisie, podczas gdy strony ukształtowały stosunek gwarancji na zasadzie swobody umów o treści wskazanej w umowie portfelowej linii gwarancyjnej de minimis z dnia 4 marca 2013 r. z późn. zmianami;
2. naruszenie prawa materialnego, tj. postanowień ustawy z dnia 8 maja 1997 r. o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa i niektóre osoby prawne poprzez ich niezastosowanie do oceny charakteru gwarancji udzielanych przez (...);
3. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 65 § 2 k.c. poprzez błędną wykładnię postanowień umowy portfelowej polegającą na:
  - przyjęciu, iż pozwany w oparciu o postanowienia § 7 umowy portfelowej mógł i miał obowiązek skontrolować w ciągu 2 dni roboczych, czy powód prawidłowo dokonał oceny zdolności kredytowej podmiotu ubiegającego się o kredyt objęty gwarancją de minimis, podczas gdy z § 7 ust. 4 zdanie ostatnie wynika, iż powyższe nie dotyczy oceny zdolności kredytowej ani innych warunków objęcia kredytu gwarancją, które nie podlegają ujawnieniu w rejestrze,
  - przyjęciu, iż brak spełnienia przesłanek z § 4 ust. 3 umowy portfelowej prowadzi do uznania, iż doszło do objęcia kredytu gwarancją, jeżeli (...) nie wyrazi zastrzeżeń, o których mowa w § 7 umowy portfelowej,
  - pominięciu, iż to na banku kredytującym (powodzie) zgodnie z postanowieniami umowy portfelowej spoczywał obowiązek ustalenia, czy kredyt spełnia warunki do objęcia go gwarancją wskazane w § 4 ust. 3 umowy portfelowej,
  - przyjęciu, iż kredyt udzielony przez powoda (...) sp. z o.o. w organizacji ((...)) spełnia warunki kredytu, o którym mowa w § 2 pkt 6 umowy portfelowej,
  - pominięciu - przy wykładni postanowień umowy - celu zawarcia umowy portfelowej, którym jest realizacja przez (...) programu rządowego „wspieranie przedsiębiorczości z wykorzystaniem poręczeń i gwarancji Banku (...)”, którego założeniem jest umożliwienie zaciągania przez podmioty z kategorii (...) kredytów w sytuacji, gdy nie mogą przedstawić bankom zabezpieczeń, nie zaś gwarantowanie bankom kredytów, które udzielają podmiotom nieposiadającym zdolności kredytowej,
  - pominięciu przy wykładni umowy portfelowej treści załącznika nr 6 (Rejestr umów kredytu objętych gwarancją (...));
4. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, iż pozwany nie kwestionował, że kredyt udzielony przez powoda został objęty gwarancją, podczas gdy pozwany konsekwentnie twierdził, iż nie doszło do objęcia kredytu gwarancją;
5. pominięcie przy ustalaniu stanu faktycznego i prawnego istniejącego w sprawie tego, że (...) Banku (...) w W. świadomie działał na szkodę pozwanego banku działając świadomie w celu wyłudzenia świadczenia ze środków publicznych poprzez udzielenie kredytu objętego gwarancją podmiotowi, który był w organizacji w chwili udzielenia kredytu objętego gwarancją i nie posiadał zdolności kredytowej;
6. pominięcie faktów notoryjnie znanych na dzień orzekania i na dzień złożenia przez powodowy bank wezwania do zapłaty gwarancji, co do których pozwany na dzień zawierania umowy portfelowej nie mógł mieć wiedzy, tj. faktu, że strona powodowa prowadziła swoją działalność bez zachowania elementarnej staranności właściwej dla działalności bankowej m.in. udzielając kredytów podmiotom, które nie miały zdolności do ich spłaty;

7. pominięcie przy ustalaniu stanu faktycznego, że powód przy dokonywaniu czynności w imieniu (...) naruszył zasady określone w umowie portfelowej, czym wykroczył poza zakres w jakim był umocowany do działania w imieniu (...) zgodnie postanowieniami umowy portfelowej;

8. naruszenie prawa procesowego tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, w szczególności brak oceny zgodnie z doświadczeniem życiowym i logiką dowodu w postaci Protokołu pokontrolnego nr (...), co skutkowało uznaniem, iż pozwany prawidłowo dokonał oceny zdolności kredytowej (...) oraz celu kredytu pod kątem możliwości udzielenia gwarancji, podczas gdy z treści tego dokumentu wynika, iż nie zostały spełnione przesłanki do objęcia kredytu gwarancją;

9. naruszenie przepisów postępowania tj. art. 227 k.p.c. w zw. z art. 162 k.p.c. poprzez uznanie, że wniosek dowodowy o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego w celu oceny, czy (...) posiadał zdolność kredytową zgłoszony w odpowiedzi na pozew nie jest istotny dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, podczas gdy pozwany odmówił zapłaty gwarancji m.in. z uwagi na niespełnienie - w ocenie pozwanego - warunku do objęcia kredytu gwarancją w postaci posiadania przez kredytobiorcę zdolności kredytowej.

Powołując się na podniesione zarzuty pozwany wnosił o:

1. rozpoznanie na podstawie art. 380 k.p.c. postanowienia Sądu I instancji z dnia 25.10.2018 r. oddalającego wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego oraz przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego na okoliczności wskazane we wniosku dowodowym złożonym w I instancji,
2. zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie powództwa,
3. zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego Banku (...) w W. kosztów postępowania za I i II instancję, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Powód wnosił o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja pozwanego była uzasadniona.

Sąd Apelacyjny w całości podzielił ustalenia faktyczne, dokonane w sprawie przez Sąd pierwszej instancji, czyniąc je jednocześnie podstawą swojego rozstrzygnięcia. Sąd Okręgowy, w wyniku prawidłowo przeprowadzonego postępowania dowodowego, ustalił wszystkie istotne dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności, które znajdowały odzwierciedlenie w całokształcie zaoferowanego przez strony materiału dowodowego. Wnioski Sądu pierwszej instancji i ocena prawna wywiedziona na podstawie przeprowadzonego postępowania dowodowego i zgromadzonych dowodów, nie zasługuje jednak na podzielenie, stąd wyrok podlegał zmianie.

Sąd pierwszej instancji nie popełnił błędów w ustaleniach faktycznych. Wskazywane przez apelującego uchybienia zmierzają do przedstawienia odmiennej oceny materiału dowodowego, czyli w istocie chodzi o uchybienie art. 233 k.p.c. a nie brak ustaleń. Skarżący nie precyzuje z jakich dowodów wynika jednoznaczny wydzźwięk stanowiska prezentowanego przez pozwanego co do świadomego działania powodowego banku na szkodę pozwanego w celu wyłudzenia środków publicznych, braku staranności działalności bankowej. Naruszenie zasad umowy i kwestionowanie objęcia gwarancją udzielonego przez powoda kredytu nie stanowią faktów, tylko przedmiot oceny zgromadzonego materiału dowodowego.

Najważniejszym argumentem pozwanego łączącym naruszenie prawa procesowego art. 233 k.p.c. i prawa materialnego art. 81 ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, ustawy z dnia 8 maja 1997 r. o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa i niektóre osoby prawne oraz art. 65 §2 k.c. była sprawa oceny prawnej udzielonej gwarancji i możliwości badania przez gwaranta (pozwany bank) zgłoszonego żądania realizacji gwarancji przez beneficjenta (powód). Dlatego, że motywowanie zarzutów przyjęte w apelacji wzajemnie się nakłada,

a procesowa ocena dowodów wpływa na subsumpcję prawa materialnego, poniższa argumentacja Sądu Apelacyjnego jest również wspólna.

Dla tej oceny jeszcze raz należy przypomnieć relacje zachodzące pomiędzy występującymi podmiotami. Punktem wyjścia jest pozycja pozwanego (...), który realizuje program “wspieranie przedsiębiorczości z wykorzystaniem poręczeń i gwarancji Banku (...)”. Istotne są dwa akty prawne, pierwszy ustawa z dnia 14 marca 2003 roku o Banku Gospodarstwa Krajowego (w brzmieniu art. 4 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. Dz.U. Nr 28, poz. 143) oraz drugi, ustawa z dnia 8 maja 1997 r. o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne (Dz.U. z 2012 r. poz. 657 oraz z 2013 r. poz. 198).

Ustawa o Banku Gospodarstwa Krajowego w art. 4 do podstawowych celów działalności (...) zalicza wspieranie rządowych programów społeczno-gospodarczych obejmujących w szczególności projekty realizowane z wykorzystaniem środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej oraz międzynarodowych instytucji finansowych w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe, związane z rozwojem sektora małych i średnich przedsiębiorstw, w tym realizowane z wykorzystaniem środków publicznych. Do katalogu zadań (...) wymienionych w art. 5 ustawy należy również prowadzenie - bezpośrednio lub pośrednio - działalności gwarancyjnej lub poręczeniowej w ramach realizacji rządowych programów poręczeniowo-gwarancyjnych lub w imieniu i na rachunek Skarbu Państwa na podstawie ustawy z dnia 8 maja 1997 r. o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne, w szczególności dla sektora mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców. Powtórzenie zadania znajduje się w wydanym na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy statucie (nadany rozporządzeniem Ministra Skarbu Państwa w sprawie nadania statutu Bankowi (...) z dnia 11 maja 2010 r. (Dz.U. Nr 81, poz. 535).

Ustawa o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne w art. 34a wymieniała uprawnienie (...) tożsame treściowo jak w art. 4 ustawy o Banku Gospodarstwa Krajowego. Chodzi więc o to, że (...) może udzielać, we własnym imieniu i na własny rachunek, poręczeń lub gwarancji w ramach rządowych programów społeczno-gospodarczych oraz programów samorządności lokalnej i rozwoju regionalnego, obejmujących w szczególności projekty:

- 1) realizowane z wykorzystaniem środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej,
  - 2) infrastrukturalne,
  - 3) związane z rozwojem sektora małych i średnich przedsiębiorstw
- w tym realizowane z wykorzystaniem środków publicznych.

Do art. 34a ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne został dodany ustęp 1a ustawą z dnia 25 stycznia 2013 r. (Dz.U. z 2013 r. poz. 198), która wchodziła w życie 27 lutego 2013 r. stanowiący, że w ramach programów Bank (...) może udzielać pomocy publicznej lub pomocy de minimis.

Wydane na podstawie art. 34a ust. 3 pkt 2 ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 18 lutego 2013 r. w sprawie udzielania przez Bank (...) pomocy de minimis w formie gwarancji spłaty kredytów (Dz.U. z 2013 r. poz. 239 z późn. zm.) określało szczegółowe warunki oraz tryb udzielania pomocy de minimis, w formie gwarancji Banku (...) w ramach rządowego programu społeczno-gospodarczego. Generalnie pomoc miała być udzielana jako pomoc de minimis zgodnie z przepisami rozporządzenia Komisji (WE) nr 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu do pomocy de minimis (Dz.Urz. UE L 379 z 28.12.2006, str. 5, z późn. zm.). Przepisy stanowiły, że pomoc de minimis jest udzielana mikroprzedsiębiorcom oraz małym lub średnim przedsiębiorcom w formie udzielanych przez Bank (...) gwarancji spłaty kredytów (§4 ust. 1 rozporządzenia). Gwarancja jest udzielana na wniosek mikroprzedsiębiorcy, małego lub średniego przedsiębiorcy składany do banku kredytodawcy (§5 ust. 1 rozporządzenia).

Zasady i tryb udzielania gwarancji, zasady realizacji gwarancji rozstały określone w umowie portfelowej linii gwarancyjnej de minimis nr (...) zmienionej aneksami. Przystępując do umowy powód oświadczył, że w pełni akceptuje warunki tej umowy. Słusznie wskazuje pozwany, że zakres obowiązków pozwanego banku w zakresie zapłaty uzależniony jest od treści umowy gwarancji, a nie od charakteru samej gwarancji (bezwarunkowego, abstrakcyjnego), jak przyjął Sąd pierwszej instancji.

Pozwany (...) stawał w roli gwaranta dla beneficjenta gwarancji (powoda) jako banku kredytującego realizującego umowę portfelowej linii gwarancyjnej de minimis nr (...). Powód udzielał kredytu kredytobiorcy, który zgodnie z definicją pojęć użytych w §2 pkt 9 umowy był przedsiębiorcą należącym do kategorii (...), korzystający z kredytu udzielonego przez bank kredytujący, zabezpieczonego gwarancją przez (...) w ramach portfelowej linii gwarancyjnej de minimis. Jak wynika więc z przyjętej definicji oraz §4 definiującego przedmiot gwarancji, chodzi o objęcie udzielonego kredytu gwarancją, a zatem zlecającym udzielenie gwarancji jest kredytobiorca, tu (...) sp. z o.o. w organizacji. Wyrażnym potwierdzeniem jest załączony wniosek z 24 marca 2014 roku o udzielenie przez (...) gwarancji spłaty kredytu w ramach portfelowej linii gwarancyjnej de minimis (k. 162). Taka zasada wynika z §5 ust. 1 rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie udzielania przez Bank (...) pomocy de minimis w formie gwarancji spłaty kredytów, gdyż to na wniosek mikroprzedsiębiorcy, małego lub średniego przedsiębiorcy składany do banku kredytodawcy, jest udzielana gwarancja.

Odnosząc się więc do relacji zachodzących pomiędzy stronami sporu, należy przypomnieć, że powód jest beneficjentem gwarancji uprawnionym do żądania realizacji gwarancji przez pozwaną (...) w oparciu o §9 umowy portfelowej linii gwarancyjnej de minimis nr (...). Pomiędzy powodem (bankiem kredytującym) a (...) sp. z o.o. w organizacji (kredytobiorcą) jest stosunek prawny umowy kredytu nr (...). (...) sp. z o.o. w organizacji dla potrzeby zabezpieczenia spłaty kredytu udzielonego przez powoda wnioskował zgodnie z §5 ust. 1 pkt 2a) umowy portfelowej linii gwarancyjnej de minimis nr (...) o gwarancję (...) i ten jej udzielił po wpisaniu umowy kredytu do rejestru, o którym mowa w §7 ust. 1 umowy portfelowej. Dzień udzielenia gwarancji jest dniem wpisania przez powoda jako banku kredytującego umowy do rejestru po spełnieniu warunków opisanych w §5 ust. 1 umowy portfelowej. Z jednej strony, zlecającym udzielenie gwarancji jest kredytobiorca, ale przymiot kredytobiorcy zależy od spełnienia warunków, za których weryfikację jest odpowiedzialny bank kredytujący. Od staranności banku kredytującego warunkowana była więc ocena zdolności kredytowej przedsiębiorcy, aby przedsiębiorca otrzymał kredyt, którego spłatę gwarantował (...). Innymi słowy, od beneficjenta gwarancji zależało, jak oceni zdolność kredytową w rozumieniu §2 pkt 28 umowy portfelowej, która jest warunkiem udzielenia kredytu i wpisania umowy kredytu do rejestru zrównanego z momentem udzielenia gwarancji przez (...).

Oświadczenia woli prowadzące do ukształtowania zobowiązania gwarancyjnego podlegają wykładni stosownie do art. 65 k.c., w tym także w celu udzielenia odpowiedzi na pytanie, od spełnienia jakich warunków miało w konkretnym przypadku zależeć powstanie obowiązku spełnienia świadczenia przez gwaranta na rzecz beneficjenta gwarancji. Dyrektywy interpretacyjne zawarte w art. 65 k.c. odnoszą się zarówno do wszystkich kategorii czynności prawnych (§1), jak i wyłącznie do umów (§2). Konsekwencją tego unormowania jest konieczność dokonania wykładni umów na trzech poziomach, tj. ustalenia literalnego brzmienia umowy, ustalenia treści oświadczeń woli przy zastosowaniu reguł określonych w art. 65 §1 k.c. oraz ustalenie sensu złożonych oświadczeń woli poprzez odwołanie się do zgodnego zamiaru stron i celu umowy (por. wyrok Sądu Najwyższego z 19 stycznia 2011 r., V CSK 204/10, nieopubl.).

Na temat zasad wykładni oświadczeń woli wypowiedziano się wielokrotnie w judykaturze i piśmiennictwie. Oprócz kontekstu językowego, przy interpretacji oświadczenia woli powinno się brać pod uwagę także okoliczności złożenia oświadczenia woli, czyli tzw. kontekst sytuacyjny, na który składają się w szczególności dotychczasowe doświadczenia stron (por. wyrok Sądu Najwyższego z 4 lipca 1975 r., III CRN 160/75, OSPiKA 1977, nr 1, poz. 6). Niezależnie od tego z art. 65 §2 k.c. wynika nakaz kierowania się przy wykładni umowy jej celem; dotyczy to zresztą wszelkich oświadczeń woli składanych innej osobie (por. uchwałę Sądu Najwyższego z 11 września 1997 r., III CZP 39/97, OSNC 1997, nr 12, poz. 191). Nie jest konieczne, aby był to cel uzgodniony przez strony, wystarczy - przez analogię do art. 491 §2, art. 492 i art. 493 k.c. - cel zamierzony przez jedną stronę, który jest wiadomy drugiej. Wątpliwości interpretacyjne, które

nie dają się usunąć w drodze ogólnych dyrektyw wykładni oświadczeń woli, powinny być rozstrzygnięte na niekorzyść strony, która zredagowała tekst je wywołujący.

Sąd Apelacyjny stoi na stanowisku, że niedopuszczalna byłaby wykładnia umowy portfelowej linii gwarancyjnej de minimis nr (...) zaprezentowana przez Sąd pierwszej instancji, że jedynie od beneficjenta gwarancji zależałoby, na jaki kredyt gwarant udziela gwarancji. Przy takiej wykładni to beneficjent gwarancji decyduje, jaki kredyt zostanie wpisany do rejestru i kto stanie się zlecającym gwarancję po weryfikacji zdolności kredytowej z §5 ust. 1 pkt 1 umowy portfelowej. Iluzoryczna stałaby się oferta gwaranta, czyli zasady na jakich udziela gwarancji. Te zasady zostały skatalogowane w umowie portfelowej linii gwarancyjnej de minimis nr (...). Umowa określała obowiązki banku kredytującego oraz przesłanki niezbędne do spełnienia w celu objęcia kredytu gwarancją de minimis. Zapisy umowy i nałożenie na bank kredytujący określonych obowiązków mają uzasadnienie w samym charakterze gwarancji jako pomocy de minimis w rozumieniu przepisów Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu do pomocy de minimis. Koncepcja pomocy de minimis wywodzi się z zasady, iż pomoc o stosunkowo niskiej wartości nie jest w stanie naruszyć konkurencji lub wywierać wpływ na handel między Państwami Członkowskimi. W związku z powyższym, nie stanowi ona de facto pomocy publicznej w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE, a w konsekwencji nie podlega obowiązkowi notyfikacji Komisji Europejskiej. Jak stanowi preambuła Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1998/2006 Komisja ma obowiązek czuwać nad przestrzeganiem zasad przyznawania pomocy państwa, a w szczególności nad tym, aby zasady te były respektowane przy przyznawaniu pomocy de minimis. Nie sposób uznać, by bank kredytujący pominął założenia przyświecające uzyskaniu gwarancji (...) spłaty kredytu w ramach portfelowej linii gwarancyjnej de minimis nr (...).

Kredytu udzielał bank kredytujący zgodnie z zasadami obowiązującymi w tymże banku i mógł go przyznać rezydentowi będącemu przedsiębiorcą należącym do kategorii (...) (i) nie spełniającemu przesłanek negatywnych (§4 ust. 3 i 4) a (ii) spełniającemu przesłanki pozytywne (§5 ust. 1). Ocena przesłanek pozostawiona była bankowi kredytującemu, a samo wpisanie przez bank kredytujący umowy kredytu do rejestru (§7 ust.1) obejmowało kredyt gwarancją. Prowadzony rejestr według wzoru stanowiącego załącznik nr 6 do umowy, bank kredytujący przekazywał do (...), a ten miał możliwość wskazania błędów merytorycznych (określonych w § 3 ust. 1-3, ust. 12 oraz §4 ust. 1) lub błędów formalnych. Dane ujmowane w rejestrze umów kredytów objętych gwarancją (...) nie obejmowały etapu weryfikacji zdolności kredytowej a odnosiły się do kredytobiorcy jako tego, który przeszedł pozytywnie ocenę zdolności kredytowej, gdyż uzyskał status kredytobiorcy (załącznik nr 6, k. 101). Podkreślana przez Sąd pierwszej instancji kontrola przewidziana w §7 umowy portfelowej obejmowała kredyty i przedsiębiorcę, a nie realizację umowy przez bank kredytujący, od której zależało udzielenie gwarancji.

Zgodnie z § 7 ust. 4 umowy portfelowej linii gwarancyjnej de minimis nr (...), po otrzymaniu wyciągu z rejestru, (...) weryfikuje (na podstawie danych zawartych w rejestrze) następujące informacje przekazane przez bank kredytujący:

1. spełnienie warunków z § 3 ust. 1 - 3, tj. czy bank kredytujący udzielił kredytu w zakresie kwoty przyznanego temu bankowi limitu i w terminie ważności tego limitu (ust. 1-2) oraz czy kwota jednostkowej gwarancji spełnia parametry brzegowe zarówno co do ograniczenia procentowego (gwarancją można objąć max 60% kwoty udzielonego kredytu) oraz ograniczenia wartościowe (kwota gwarancji nie może przekraczać 3,5 mln zł);
2. spełnienie warunków z § 3 ust. 15, tj. w zakresie maksymalnego okresu, na jaki może zostać udzielona gwarancja,
3. spełnienie warunku z § 3 ust. 23, tj. w zakresie maksymalnego okresu, na jaki może zostać udzielona gwarancja w przypadku dokonywania zamiany warunków umowy kredytu objętego gwarancją,
4. spełnienie warunków określonych w § 4 ust. 1 w zakresie waluty kredytu;
5. błędy formalne takie np. jak niepoprawna struktura pliku.

Słusznie pozwany (...) twierdzi, że przyjęty model gwarancji zakładał, iż to na banku kredytującym (powodzie) ciążył szereg obowiązków związanych z oceną, czy dany kredyt może zostać objęty gwarancją (spełnienie przez kredytobiorcę kryteriów podmiotowych i przedmiotowych) i przyjęciem określonych dokumentów, a etap oceny i uznania przez (...), czy doszło do powstania stosunku zobowiązaniowego z tytułu gwarancji przesunięty był albo na moment kontroli prawidłowości wykonywania przez banki kredytujące postanowień umowy albo na moment wezwania do zapłaty gwarancji. Etap kontroli prawidłowości objęcia kredytu gwarancją przy wezwaniu do realizacji gwarancji jest weryfikacją należytego wykonania zobowiązań z umowy portfelowej linii gwarancyjnej de minimis nr (...) przez bank kredytujący. Powód zgodnie z porozumieniem o współpracy nr (...) stał się stroną umowy portfelowej linii gwarancyjnej de minimis nr (...) i przyjął odpowiedzialność za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązań z niej wynikających.

Przyczyny i błędy w ocenie zdolności kredytowej dokonanej przez powoda zostały ustalone w protokole pokontrolnym. Ich podsumowanie zawierało oświadczenie z dnia 16 grudnia 2016 roku powołujące niedotrzymanie postanowień umowy w zakresie §4 ust. 3 pkt 1, §4 ust. 5 i §5 ust. 1 pkt 1 (k. 167). Decydująca jest sprawa celu kredytowania w postaci udzielania pożyczek jako działalności przedsiębiorcy oraz ocena zdolności kredytowej opierająca się na prognozach dotyczących nowo rozpoczętej działalności polegającej na udzieleniu pożyczki. W istocie zdolność kredytowa podmiotu w organizacji zależała od możliwości obsługi pożyczki przez pożyczkobiorcę. Środki z kredytu miały zostać przeznaczone na udzielenie pożyczki firmie (...) S.A. powiązanej osobowo z kredytobiorcą (właściciel kredytobiorcy będący jednocześnie prezesem zarządu pożyczkobiorcy). Wyniki kontroli uzasadniały nienależyte wykonanie umowy, której dopiero prawidłowe wykonanie stawiało powoda w pozycji beneficjenta gwarancji. Kredyt udzielony przez powoda nie mógł zostać objęty gwarancją z powodu braku zdolności kredytowej kredytobiorcy.

W klasycznej sytuacji dla stosunków prawnych związanych z gwarancją bankową otrzymuje się następujące umowy: umowę zlecenia między zlecającym udzielenie gwarancji (przekazującym) a bankiem (przekazanym), który jednostronnie zobowiązuje się wobec beneficjenta gwarancji (odbiorcy przekazu), że spełni na jego rzecz świadczenie pieniężne na rachunek zlecającego, w razie zajścia okoliczności określonych w umowie zlecenia (np. nie zapłacenia przez zlecającego należnego świadczenia pieniężnego beneficjentowi). Niniejsza gwarancja łączyła zlecającego udzielenie gwarancji z beneficjentem gwarancji. Bank kredytujący decydował o kwalifikacji podmiotu jako kredytobiorcy, który składał wniosek o objęcie gwarancją, ale już samo wpisanie kredytu do rejestru obejmowało kredyt gwarancją.

Mając na uwadze art. 353¹ k.c. oraz cel gwarancji a przede wszystkim przepisy regulujące zasady działania (...) oraz pomoc de minimis, interpretacja przyjęta przez Sąd pierwszej instancji o gwarancji bezwarunkowej, na pierwsze żądanie jest chybiona. O ile dla określenia gwarancji użyte zostały sformułowania “nieodwołalne” i “na pierwsze żądanie” treść umowy została tak ukształtowana, że przewidywała przesłanki, od których zaistnienia zależało skuteczne zgłoszenie żądania zapłaty sumy gwarancyjnej. Katalog wymogów określał §10 umowy portfelowej linii gwarancyjnej de minimis nr (...). Uszczegółowienie żądanych dokumentów zawierał załącznik nr 9 i 10 (k. 102 verte i 106). Wśród kompletu wymaganych dokumentów była umowa kredytu objętego gwarancją w ramach portfelowej linii gwarancyjnej de minimis. Gwarant miał możliwość (poza przypadkiem z §8 ust. 6) analizy dokumentacji związanej z gwarantowanym kredytem. Zgodnie z §10 ust. 5 (...) mógł odmówić wypłaty środków z gwarancji w przypadku wykorzystania kredytu niezgodnie z celem określonym w umowie kredytu. Dla niniejszej sprawy oznacza to wykorzystanie kredytu zamiast na bieżącą działalność, udzielenie pożyczki podmiotowi powiązanemu. Odmawiając wypłaty gwarancji (...) nie powołał się na §10 ust. 5 tylko na niedotrzymanie warunków umowy portfelowej linii gwarancyjnej de minimis nr (...) w zakresie postanowień §4 ust. 3 pkt 1, §4 ust. 5 i §5 ust. 1 pkt 1 jak również nie spełnienie warunków uruchomienia kredytu (k. 44).

Oceniając zawartą umowę portfelowej linii gwarancyjnej de minimis nr (...) Sąd Apelacyjny uznaje, że powstanie zobowiązania gwaranta (...) zależne było od warunków określonych w treści umowy portfelowej linii gwarancyjnej de minimis nr (...). Tylko należyte wykonanie umowy przez bank kredytujący będący jednocześnie beneficjentem gwarancji rodziło ważne zobowiązanie gwaranta, czyli przyrzeczenie złożone bankowi kredytującemu,

że kredytobiorca zachowa się w sposób określony w przyrzeczeniu, mianowicie spłaci kredyt udzielony przez bank kredytujący. Przyrzeczenie gwaranta jest jego oświadczeniem woli stającym się źródłem zobowiązania. Jednak oświadczenie woli oparte jest na założeniu, że bank kredytujący należycie wykona umowę portfelowej linii gwarancyjnej de minimis nr (...) i udzieli kredytu tylko podmiotom spełniającym warunki i na cele przewidziane umową. Gwarancja zawarta w umowie portfelowej linii gwarancyjnej de minimis nr (...) nie została opatrzona klauzulą "bezw warunkowo".

Gwarancja jest bezwarunkowa wówczas, gdy beneficjent nie musi uzasadniać żądania zapłaty gwarancji, a bank gwarant nie może badać podstaw, tj. zasadności takiego żądania, lecz jest zobowiązany dokonać zapłaty jedynie w oparciu o oświadczenie beneficjenta, że zaistniały okoliczności uzasadniające wypłatę. Gwarancja (...) była gwarancją uregulowaną umową i beneficjent gwarancji tylko spełniwszy warunki umowy stawał się uprawnionym do żądania wypłaty gwarancji. Stosownie do §8 ust. 6 umowy portfelowej (...) miał prawo wglądu do dokumentacji związanej z gwarantowanym kredytem będącej w posiadaniu banku kredytującego, w szczególności w celu potwierdzenia zgodności jego udzielenia z przepisami obowiązującymi w banku kredytującym, a prawo nie było w żaden sposób ograniczone. Jeżeli tak, to również mógł z niego skorzystać na etapie wezwania do zapłaty przesyłanego z kompletem dokumentów dotyczących kredytu. Co do zasady umowa gwarancji może być abstrakcyjna i bezwarunkowa, jak również może być kausalna, o czym w konkretnym przypadku decyduje wola stron wyrażona w treści umowy gwarancji. Może być także istniejąca, jeżeli powstanie zobowiązania gwaranta zostanie uzależnione od wystąpienia określonych warunków, które zwiążą to zobowiązanie ze stosunkiem podstawowym, tym samym dając możliwość gwarantowi podnoszenia zarzutów ze stosunku podstawowego. Zdaniem Sądu Apelacyjnego ukształtowana gwarancja nie tyle nawiązywała do stosunku podstawowego, co wykonanie umowy rodziło stosunek podstawowy, z którego spłatę kredytu bankowi kredytującemu gwarantował (...). Uregulowana gwarancja wymyka się dychotomicznemu podziałowi gwarancji na abstrakcyjną i kausalną. Powstanie gwarancji a przez to możliwość obrony gwaranta została ukształtowana w granicach umowy portfelowej linii gwarancyjnej de minimis nr (...), a postanowień tej umowy nie można tłumaczyć bez konfrontacji z celem, dla którego zostały do niej wprowadzone.

Źródłem zobowiązania gwarancyjnego banku jest przede wszystkim umowa istniejąca między bankiem-gwarantem i beneficjentem gwarancji. Istotą zobowiązania gwarancyjnego banku-gwaranta jest zatem zobligowanie się banku wobec beneficjenta gwarancji do spełnienia na jego rzecz świadczenia w postaci oznaczonej sumy pieniężnej (gwarancyjnej) w razie wystąpienia tzw. wypadku gwarancyjnego, tj. określonej w zobowiązaniu gwarancyjnym postaci niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania wynikającego ze stosunku podstawowego lub pojawienia się innego zdarzenia wskazanego w oświadczeniu banku o udzieleniu gwarancji. Wśród istniejących różnych prób klasyfikacji gwarancji powtarza się jako najważniejszy na gwarancję warunkową i bezwarunkową ze względu na sposób ukształtowania przesłanek (lub tzw. warunków) zaktualizowania się obowiązku gwarancyjnego gwaranta. Od treści zobowiązania gwarancyjnego zależy ukształtowanie „warunków zapłaty”, a więc zdarzeń aktualizujących podstawowy obowiązek wypłaty przez gwaranta sumy gwarancyjnej. Dalej idąc, od treści zobowiązania gwarancyjnego zależy szerszy lub węższy katalog zarzutów wynikających ze stosunku gwarancji, którymi może dysponować gwarant wobec beneficjenta. Zawarcie w umowie portfelowej linii gwarancyjnej de minimis warunków zawarcia stosunku podstawowego oraz stwierdzenia, że umowa określa zasady udzielania gwarancji spłaty kredytów udzielanych przez bank kredytujący ma znaczenie dla oceny jej abstrakcyjnego charakteru (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2013 r. I CSK 630/12, M. Bączyk w:) Prawo umów handlowych. System prawa handlowego, tom 5, pod red. M. Stec, rok 2017). Z tym wiążą się przeciwstawione roszczeniu beneficjenta zarzuty gwaranta wynikające ze stosunku gwarancji, z których skorzystał (...) odmawiając realizacji gwarancji. Trafność tych zarzutów czyni niezasadnym domaganie się zapłaty części sumy gwarancyjnej.

Odnośnie roszczenia ewentualnego z bezpodstawnego wzbogacenia nie rozpoznawanego przez Sąd pierwszej instancji wobec przyjęcia zasadności domagania się zapłaty sumy gwarancyjnej, Sąd Apelacyjny uznaje je za bezpodstawne.

Zasady regulowania prowizji wynikały zarówno z umowy portfelowej linii gwarancyjnej de minimis nr (...), jak i umowy kredytu nr (...) o kredyt obrotowy średnioterminowy z dnia 28 marca 2014 r., czyli umowy z kredytobiorcą.

Pierwsza umowa w §6 nakładała na bank kredytujący obowiązek przekazywana (a nie płaćenia) opłaty prowizyjnej. Przepis stanowił, że z tytułu jednostkowej gwarancji spłaty kredytu udzielonej w ramach portfelowej linii gwarancyjnej de minimis (...) przysługuje opłata prowizyjna przekazywana przez bank kredytujący z góry za okresy roczne. Według ust. 4 prowizja jest naliczana od daty wpisania kredytu do rejestru, a według ust. 8 bank kredytujący przekazuje do (...) należne opłaty prowizyjne zbiorczo w terminie do 5 dnia roboczego miesiąca kalendarzowego następującego po miesiącu, w którym rozpoczął się okres gwarancji, za który należna jest opłata lub w którym nastąpiło zwiększenie kwot gwarancji na rachunek nr (...) wpisującego tytuł wpłaty; opłaty prowizyjne za miesiąc....., od gwarancji według umowy nr (...). Opłata prowizyjna za pierwszy okres rocznej gwarancji naliczana jest od daty wpisania kredytu do rejestru, o którym mowa w §7 ust. 1 a za kolejne okresy od pierwszego dnia po upływie poprzedniego rocznego okresu gwarancji, zastrzeżenie ustęp 5. Umowa kredytowa została zarejestrowana w rejestrze, o którym mowa w § 7 umowy portfelowej w dniu 28 marca 2014 r. Powód uiszczał prowizję na rzecz pozwanego w związku z objęciem kredytu gwarancją.

Druga umowa, wprost w §11 nakładała na kredytobiorcę korzystającego z gwarancji (...) w ramach portfelowej linii gwarancyjnej de minimis zapłatę opłaty prowizyjnej w wysokości 0,5% kwoty gwarancji i ta opłata jest płatna przez kredytobiorcę za pośrednictwem banku kredytującego.

W wezwaniu do zapłaty z 11 maja 2016 roku z tytułu gwarancji spłaty kredytu powód zawarł oświadczenie o kwocie przekazanych opłat prowizyjnych i jest rozbieżność pomiędzy wezwaniami, raz 37 836,58 zł drugi raz 20 356,58 zł (k. 42 i 43). Na wydruku strony internetowej została w kolumnie kwota wpłaty podana 17 480 zł (k. 41). Co prawda pozwany nie kwestionuje wysokości, wskazując że nie ma spełnionych przesłanek dla bezpodstawnego wzbogacenia. Według powoda zachodził brak podstaw do pobierania prowizji.

Przyjmuje się, że przesunięcie majątkowe między wzbogaconym a zubożonym powinno nastąpić bezpośrednio, a więc nie może nastąpić drogą przez majątek osoby trzeciej lub za pomocą samoistnej czynności prawnej zawartej z osobą trzecią. Jedna i ta sama okoliczność musi spowodować po jednej stronie wzbogacenie a innej zubożenie i nie może być innej przyczyny wzbogacenia a innej zubożenia. (por. A. Ohanowicz (w:) System prawa cywilnego. Tom III, cz. 1, Prawo zobowiązań-część ogólna red. Z. Radwański, Wrocław 1981, s. 485; K. Pietrzykowski, (w:) Kodeks cywilny. Komentarz, tom I, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2002, s. 867). Umowa portfelowa stanowiła podstawę prawną dla przekazywania przez bank kredytujący do (...) prowizji z tytułu udzielenia gwarancji, chodzi o §6.2 umowy portfelowej. Zasadnicze znaczenia ma fakt, że powód nie stawał się przez to zubożony. Kwota prowizji nie pochodziła z majątku banku tylko kredytobiorcy. Przyjęta konstrukcja odpowiada poglądom wyrażanym w piśmiennictwie. Mianowicie, prowizję gwarancyjną (uzależnioną od wysokości sumy gwarancyjnej i czasu trwania zobowiązania gwarancyjnego) płaci gwarantowi z reguły zlecający udzielenie gwarancji, a więc podmiot, wobec którego gwarant kieruje roszczenie kompensacyjne po wykonaniu zobowiązania gwarancyjnego. Prowizja płacona jest przeważnie z góry, ale zdarza się też, że płatność taka następuje nawet po wykonaniu zobowiązania gwarancyjnego przez bank (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2013 r., I CSK 630/12). Prowizja gwarancyjna stanowi więc komponent kosztów ustanowienia zabezpieczenia dla zlecającego. W praktyce polskiej nie spotyka się takich sytuacji, w których prowizję bankowi płaciłby sam beneficjent (np. „potrącaną” z wypłacanej sumy gwarancyjnej). Jak wspomniano wcześniej, banki mogą zastrzec osobną prowizję w związku z zawarciem z kontrahentem (przyszłym zlecającym) „porozumienia o przyznaniu linii gwarancyjnej” (M. Bączyk, op. cit.).

Podniesione zarzuty prawa procesowego i materialnego doprowadziły do zmiany wyroku przez Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 §1 k.p.c. poprzez oddalenie powództwa i rozstrzygnięcie o kosztach postępowania za pierwszą instancję zasądzając na rzecz pozwanego od powoda wynagrodzenie pełnomocnika procesowego w wysokości odpowiadającej stawce §2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości ws. opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015 r. (aktualnego w dacie wytoczenia powództwa 9 lutego 2017 r.)

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono w punkcie drugim wyroku przy uwzględnieniu, że apelacja została wniesiona 24 grudnia 2018 roku i zastosowanie winne znaleźć przy ustalaniu wysokości wynagrodzenia pełnomocnika procesowego przepisy § 2 pkt 6 w związku z §10 ustęp 1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości ws. opłat za

czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015 r. Do kosztów podlegających zwrotowi na rzecz pozwanego wliczono zatem 4 050 zł oraz opłatę od apelacji 5 000 zł.

Magdalena Sajur-Kordula Jolanta de Heij-Kaplińska Marek Kolasiński